

Edit6rler

Prof. Dr. Hayriye Sayhan & Yrd. Doç. Dr. Hayri amurcu

GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARI

Yazarlar

Doç.Dr.Hamza Akengin
Doç.Dr.Mustafa Ertürk
Yrd.Doç.Dr.Asım oban
Yrd.Doç.Dr.Cemali Sarı
Yrd.Doç.Dr.Fatih İmat
Yrd.Doç.Dr.İsmail Taşlı
Yrd.Doç.Dr.Necati Tomal
Yrd.Doç.Dr.Nurettin Bilgen
Yrd.Doç.Dr.Ufuk Karakuş
Dr.Serdar Vardar
Dr.Seyit Taşer

Editörler
Prof. Dr. Hayriye Sayhan & Yrd. Doç. Dr. Hayri Çamurcu
Günümüz Dünya Sorunları

ISBN: 978-605-4350-99-5

Kitapta yer alan Kısımlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

1.Baskı 2013

Bu kitabın basım,yayın ve satış hakları Lisans Yayıncılığa aittir.Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da Kısımleri mekanik,elektronik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz basılamaz ve dağıtılamaz.

Elma Basım

Lisans Yayıncılık
Tahtakale Mah.Vişne Sokak No:31/B
Avcılar-İSTANBUL
e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr
www.lisansyayincilik.com.tr

ÖNSÖZ

Günümüz Dünya Sorunları kitabı, Eğitim Fakültelerinin Sosyal Bilgiler Anabilim dallarında okutulmakta olan aynı isimli derse yönelik hazırlanmış ders kitabı niteliğindedir.

Kitabın içeriği, Yükseköğretim Kurulunun oluşturduğu kur tanımı esas alınarak belirlenmiştir:“Doğal afetler (küresel ısınma, depremler, tsunami vb.), çevre sorunları, doğal kaynakların sınırlılığı, açlık, fakirlik, plansız nüfus artışı, ırkçılık, salgın ve bulaşıcı hastalıklar, terör gibi sorunların incelenmesi; bu sorunların çözülmesini amaçlayan ulusal ve uluslar arası kuruluşlar ile farklı yaklaşımlar” YÖK’ün kur tanımında verilen konu başlıklarıdır. İçerikten de anlaşılacağı üzere dünyada yaşanan sorunların kavranması dersin hedefleri arasındadır.

İnsanlık tarihinin son 200 yılında meydana gelen aşırı nüfus artışı birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Doğal kaynaklar üzerinde büyük baskılar oluşmuş, doğanın kendini yenileme imkanı ortadan kalkmıştır. Son yıllarda kullanılan sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir dünya kavramları aslında bu baskıya dikkat çekmek için kullanılmaktadır. Doğanın dengesinin bozulması öncelikle insan sağlığını tehdit etmektedir. Artan nüfusumuzla birlikte üretim ve tüketimdeki artışların devamlılığı, sürdürülebilir bir çevre ile mümkündür. İnsanoğlu doğa ile barışık yaşamayı öğrenmek zorundadır. Doğanın yasalarını anlayarak ona uyum göstermek zorundadır. Aksi takdirde doğanın temel işleyiş süreçleri, afetler olarak insanlığa geri dönmektedir. Büyük can ve mal kayıplarının yaşandığı afetlerden ders çıkarmak, hataları tekrar etmemek gereklidir. Sürdürülebilir kalkınma sorunları anlayan, çözüm üreten modern toplumlarda olacaktır. Bu nedenle iyi eğitilmiş bireyler sağlıklı toplumlar oluşturmada ön şart olarak görülmektedir.

Günümüz Dünyasının sorunlarını değişik bakış açılarından açıklamaya çalıştığımız kitabın hazırlanmasında emeği geçen bütün yazar arkadaşlara ve kitabın organize aşamasından baskı aşamasına kadar devamlı olarak çalışmayı yürüten Lisans Yayıncılık ilgililerine teşekkür eder, kitabın öğrencilerimize yararlı olmasını temenni ediyoruz.

İstanbul,2013

Editörler
Prof. Dr. Hayriye Sayhan
Yrd. Doç. Dr. Hayri Çamurcu

İÇİNDEKİLER

Önsöz	III
Kısım 1	
KÜRESELLEŞME	11
1.1.Küreselleşmenin Tanımı	12
1.2.Küreselleşmenin Tarihçesi	14
1.3.Küreselleşme Üzerinde Etkili Olan Faktörler	15
1.3.1.Bilişim ve İletişim Teknolojisindeki Hızlı Gelişme	15
1.3.2.Ulaşım Teknolojisindeki Gelişme	16
1.3.3.Liberal Ekonomik Politikalar	16
1.4.Küreselleşmeye İlişkin Yaklaşımlar	17
1.4.1.Kuşkucular(Küreselleşme Karşıtları)	17
1.4.1.1.Küreselleşme Karşıtlığının Toplumsal Harekete Dönüşmesi	21
1.4.1.2.Küreselleşme Karşıtlarının DB ve IMF'ye Yönelik Eleştirileri	22
1.4.1.3.Küreselleşme Karşıtlarının DTÖ' ya Yönelik Eleştirileri	23
1.4.1.4.Küreselleşme Karşıtlarının Uluslararası Şirketler Yönelik Eleştirileri	24
1.4.2. Aşırı Küreselleşmeciler	25
1.4.3.Dönüşümcüler	26
1.5.Küreselleşmenin Etkileri	26
1.5.1.Kültürel ve Toplumsal Etkileri	27
1.5.2.Eğitime Etkileri	29
1.5.3.Ekonomiye Etkileri	31
Yararlanılan Kaynaklar	33
Kısım 2	
NÜFUS SORUNLARI	35
Bölüm 1 NÜFUS ARTIŞI SORUNLARI	37
2.1.1. Dünya Nüfusunun Gelişim Seyri	39
2.1.2.Nüfus Artış Hızı	40
Yararlanılan Kaynaklar	52

Bölüm 2 İŞSİZLİK	53
2.2.1 İşsizliğin Tanımı	57
2.2.1.1 İşsizlik Nedenleri ve Çeşitleri	57
2.2.2 Dünyada İşsizlik Sorunu	61
2.2.3 Türkiye’de İşsizlik Sorunu	69
Yararlanılan Kaynaklar	75
Bölüm 3 YOKSULLUK, AÇLIK, AŞIRI TÜKETİM VE AŞIRI BESLENME	77
3.1. Yoksulluk (Fakirlik)	79
3.1.1. Mutlak Yoksulluk (Dar Kapsamlı Yoksulluk)	82
3.1.2 Göreceli Yoksulluk (Geniş Kapsamlı Yoksulluk)	83
3.1.3. İnsani Yoksulluk	84
3.2. Açlık	86
3.2.1 Açlığın Boyutları	87
3.2.2. Açlığa Karşı Alınacak Önlemler ve Çözüm Yolları	88
3.3. Aşırı Tüketim ve İsraf Ekonomisi	89
3.4. Aşırı Beslenme (Obezite)	91
Yararlanılan Kaynaklar	94
Bölüm 4 İRKÇILIK VE TERÖR	97
4.1. Irkçılık	98
4.2. Terör	99
4.2.1. Terörün tanımı	99
4.2.2. Terörizm	100
4.2.3. Terörizmin türleri	100
4.2.4 Dünyada bilinen başlıca terör örgütleri	102
4.2.5 Türk Toplumunda Terör	105
4.2.6 Terörü Destekleyen Ülkeler	108
4.2.7 Dünyada silahlanma	108
Yararlanılan Kaynaklar	111
Bölüm 5 İNSAN HAKLARI İHLALLERİ	113
2.5.1. Hak Kavramı	114
2.5.2. Hakların Sınıflandırılması	115
2.5.3. İnsan Hakları	116
2.5.3.1. İnsan Haklarının Tarihçesi	116
2.5.4. Medeniyet ve İnsan Hakları	118
2.5.5. İnsan Hakları Eğitimi	121
2.5.6. İnsan Hakları İhlalleri	121
2.5.7. Hak, Özgürlükler ve İhlaller	127

2.5.8. Eşitlik ve İhlaller	135
2.5.9. Savaş, İşgal, Sömürü ve İhlaller	138
2.5.9.1. Sömürgecilik ve Yaşanan İhlaller	138
2.5.9.2. Savaşlar ve Yaşanan İhlaller	139
2.5.9.3. Soykırım ve İhlaller	141
2.5.9.4. İşkence ve İhlaller	142
2.5.9.5. İnfaz, İdam ve İhlaller	144
2.5.9.6. Mülteci Sorunu	146
2.5.9.7. Arap Baharı ve Yaşanan İhlaller	147
2.5.9.8. İşgal ve İhlaller	148
2.5.10. İnsan Hakları İle İlgili Belgeler, Kuruluşlar, Sözleşmeler, Metinler	149
2.5.10.1. Belgeler	149
2.5.10.2. Kuruluşlar	153
2.5.10.3. Sözleşmeler	157
2.5.10.4. Metinler	158
Yararlanılan Kaynaklar	159

Kısım 3

DOĞAL KAYNAKLAR VE SINIRLILIĞI

3.1. Doğal Kaynakların Sınıflandırılması	163
3.1.1 Yer Altı Kaynaklar	164
3.1.2 Yer Üstü Kaynaklar	166
3.1.3. Yer Altı Doğal Kaynaklar	167
3.1.3.1. Yer Altı Enerji Kaynakları ve Sınırlılıkları	168
3.1.3.2. Yer Altı Metal Kaynakları ve Sınırlılıkları	169
3.1.3.3. Metal Dışı Kaynaklar ve Sınırlılıkları	179
3.1.3.4. Maden Gibi İşlenen Bazı Mineral ve Kayaçlar	184
3.1.3.5. Değerli Taşlar	188
3.1.3.6. Yer Altı Doğal Kaynakların Hızla Tükenmesi ve Çevre Sorunu	189
3.1.4. Yer Üstü Doğal Kaynaklar	190
3.1.4.1. Yer Üstü Enerji Kaynakları	191
3.1.4.2. Su Kaynakları ve Sorunları	194
3.1.4.3. Orman Kaynakları	203
3.1.4.4. Toprak Kaynakları ve Sorunları	208
3.1.4.5. Doğal Turistik Kaynaklar ve Başlıca Sorunları	213
3.2. Katı Atık Sorunu	223
3.3. Kontrol Mekanizması-Çevre Kuruluşları	225
Yararlanılan Kaynaklar	227

Kısım 4	
ENERJİ İHTİYACI VE SORUNU	
	231
4.1.Enerjinin Tanımı, Sınıflandırması ve Başlıca Enerji Kaynakları	233
4.2. Başlıca Enerji Kaynakları	233
4.2.1.Yenilenemeyen Enerji Kaynakları	233
4.2.1.1.Kömür	233
4.2.1.2.Petrol	235
4.2.1.3.Doğalgaz	238
4.2.1.4.Nükleer Enerji	239
4.2.2.Yenilenebilir Enerji Kaynakları	241
4.2.2.1.Su Gücü	241
4.2.2.2.Rüzgâr Enerjisi	243
4.2.2.3.Güneş Enerjisi	243
4.2.2.4.Jeotermal	246
4.2.2.5.Diğer Yenilenebilir Enerji Kaynakları	246
4.3.Enerjinin Geleceğine İlişkin Kısa Bir Tahmin (2030)	248
4.4.Enerji Sorununda Cevap Beleyen Sorular	249
Yararlanılan Kaynaklar	251

Kısım 5	
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ	
	253
5.1.İklim Değişikliği	254
5.2.Atmosfer ve Özellikleri	256
5.3. Küresel Isınma	258
5.4. Küresel Isınma Nedenleri	258
5.5.Sera Gazları	260
5.6.Sera Etkisi	262
5.7. Küresel İklimde Gözlenen Değişiklikler, Küresel Isınma ve Güncel Olaylar	263
5.8. Küresel Isınmaya Karşı Küresel Önlemler	270
5.9.Küresel Isınmaya Karşı Uluslar Arası Çalışmalar	272
5.10.Türkiye İkliminde Gözlenen Değişiklikler ile Küresel Isınmanın ve Olası Etkileri	274
5.11.Türkiye’de Küresel Isınmaya Karşı Önlemler	277
Yararlanılan Kaynaklar	278

Kısım 6	
DOĞAL VE BEŞERİ FELAKETLER	
	281
6.1. Doğal Felaketler	282
6.1.1. Yer-Jeolojik Kökenli Felaketler	283
6.1.1.1. Deprem	283

6.1.1.2. Tsunami	293
6.1.1.3. Volkanizma	294
6.1.1.4. Kütle Hareketleri, Heyelan, Kaya Düşmesi ve Toprak Kayması	296
6.1.1.5. Erozyon	299
6.1.2. Meteorolojik Kökenli Felaketler	299
6.1.3. Biyolojik Felaketler	311
6.1.3.1. Salgın Hastalıklar	311
6.1.3.2. Böcek İstilaları	313
6.2. Beşeri Felaketler	314
6.2.1. Orman Yangınları	314
6.2.2. Katliamlar ve Soykırımlar	315
6.2.3. Kitle İmha Silahları ve Etkileri	316
6.2.3.1. Nükleer Silahlar	316
6.2.3.2. Biyolojik Silahlar	317
6.2.3.3. Kimyasal Silahlar	317
6.2.4. Patlamalar	318
6.2.5. Savaşlar	318
6.2.6. Çevre Felaketleri	319
Yararlanılan Kaynaklar	326

Kısım 7

SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNÜ AMAÇLAYAN ULUSAL VE ULUSLAR ARASI KURULUŞLAR

7.1.Siyasi Çalışmalar	327
7.1.1. Birleşmiş Milletler Örgütü	330
7.1.2.İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	333
7.1.3.Terörizmle Mücadele Konusundaki Uluslararası Anlaşmalar	335
7.2.Çevre Koruma ile İlgili Çalışmalar	336
7.2.1.Stockholm Çevre Bildirgesi	336
7.2.2. Rio Sözleşmesi	337
7.2.3. İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Kyoto Protokolü	337
7.2.4. Türkiye'nin İmzalayıp Onayladığı Diğer Uluslararası Çevre Sözleşmeleri	340
7.2.5.Dünyadaki Çevre İle İlgili Kuruluşlar ve Görevleri	342
7.3.Bulaşıcı Hastalıklar, Gıda, Tarım ve Çocuklarla İlgili Çalışmalar	344
7.3.1.Dünya Sağlık Örgütü (WHO)	344
7.3.2.Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)	346
7.3.3.Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)	346
7.4.Doğal Afetlerde Yardım Kuruluşları	347

7.4.1.Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi	347
7.4.2. Doğal Afetlerde Yerel Organizasyonlar	347
7.4.2.1. TEMA	347
7.4.2.2. AKUT	349
Yararlanılan Kaynaklar	350